

De herschikking van het wereldwijde schaakbord

Door Frank , 26 juni 2026

De herschikking van het wereldwijde schaakbord: Een historische, culturele en economische analyse van een nieuw tijdperk

Door [Frank Dumon](#)

De wereld bevindt zich op het kantelpunt van een van de meest ingrijpende historische transitie sinds de Vrede van Westfalen in 1648, die de basis legde voor de moderne natiestaat. Wat we momenteel aanschouwen, is niet louter een oppervlakkige verschuiving in politieke allianties of een tijdelijke economische correctie, maar een fundamentele, seismische herschikking van het wereldwijde schaakbord. Deze transitie wordt gedreven door diepgewortelde culturele, historische en economische krachten die de unipolaire illusie van de afgelopen drie decennia onomkeerbaar tenietdoen. Om de huidige globale realiteit werkelijk te doorgronden, moeten we voorbij de ruis van de dagelijkse nieuwsstroom kijken en de breuklijnen van de beschavingen analyseren die de fundering vormen van een nieuwe, multipolaire wereldorde.

Eeuwenlang heeft het Westen de internationale relaties gedomineerd, eerst via direct kolonialisme en later via economisch en cultureel imperialisme. Maar de geschiedenis kent geen lineaire voortgang; ze beweegt in cycli. De huidige verschuiving markeert het einde van een historische anomalie waarin een relatief klein deel van de wereld de globale agenda dicteerde. Centraal in deze analyse staat de overgang van een op conflict en dominantie gebaseerd zero-sum denkkader naar een paradigmaverschuiving die rust op het concept van ondeelbare veiligheid, cultureel respect en economische soevereiniteit. Het is een terugkeer naar de historische normaliteit van een wereld waarin grote, oude beschavingen weer hun natuurlijke plaats innemen, niet als vazalstaten, maar als soevereine polen in een gebalanceerd internationaal systeem.

Het culturele misverstand: Het Westen in zijn bubbel

Een van de meest bepalende en tegelijkertijd meest tragische factoren in de huidige globale verschuivingen is het diepgewortelde culturele misverstand tussen het Westen en de rest van de wereld. De Verenigde Staten en de Europese Unie opereren steeds meer vanuit een culturele en historische bubbel, een fenomeen dat zijn wortels heeft in het westerse exceptionalisme en het Eurocentrisme. Sinds de Verlichting, en versterkt door de industriële revolutie, heeft het Westen de hardnekkige overtuiging gekoesterd dat zijn eigen politieke, economische en culturele model de universele eindbestemming van de menselijke beschaving is. Deze door denkers als Francis Fukuyama gepopulariseerde 'End of History'-illusie heeft geleid tot een collectief onvermogen om andere beschavingen, hun historische continuïteit en hun unieke culturele waarden te begrijpen, laat staan te respecteren.

Washington en Brussel zijn in hun hoogmoed vergeten dat geschiedenis niet lineair is en dat culturen niet zomaar over te planten zijn als waren het kamerplanten in een serre. Door te geloven dat hun eigen normen en waarden universeel toepasbaar zijn, missen westerse beleidsmakers de empathie, het geduld en het historische inzicht die nodig zijn om complexe regio's zoals het Midden-Oosten, Azië, Afrika en het wereldwijde Zuiden te begrijpen. Deze culturele blindheid leidt tot een arrogante diplomatieke houding, waarbij dialoog wordt vervangen door dictaten, en waarbij de rijke historische en culturele diversiteit van de wereld wordt gereduceerd tot een simplistisch, moreel verheven schema van 'democratieën' versus 'autocratieën'.

Deze bubbel heeft niet alleen culturele, maar ook desastreuze economische en strategische gevolgen. Wanneer het Westen sancties oplegt in de overtuiging dat de rest van de wereld wel zal buigen, toont dit een schrijnend gebrek aan begrip voor de economische veerkracht en de alternatieve handelsnetwerken van het mondiale

Zuiden. Het Westen ziet niet dat zijn morele verontwaardiging in de rest van de wereld wordt waargenomen als hypocriet dualisme, gezien de historische erfenis van westerse koloniale uitbuiting. Het gevolg is dat de westerse mogendheden steeds meer geïsoleerd raken, vastzittend in hun eigen ideologische echokamer, terwijl de rest van de wereld doorgaat met het bouwen aan een toekomst die gebaseerd is op soevereiniteit, niet interventie en respect voor verschillende beschaving paden.

De illusie van zero-sum en het concept van ondeelbare veiligheid

De westerse weigering om andere culturen en historische realiteiten te begrijpen, manifesteert zich het duidelijkst en meest destructief in de huidige veiligheidsarchitectuur. Het traditionele westerse, en met name de door de NAVO gedomineerde, veiligheidsmodel is historisch gezien gebaseerd op zero-sum denken: de eigen veiligheid wordt vergroot door de onveiligheid van de ander, door het verplaatsen van de eigen grenzen en militaire infrastructuur tot aan de deur van de burens. Deze benadering is echter historisch en strategisch failliet verklaard, omdat het in de kern een provocatie is die onvermijdelijk leidt tot escalatie.

In tegenstelling daarvan pleiten de grote Euraziatische machten al jaren voor een nieuw veiligheidsparadigma dat rust op het principe van 'ondeelbare veiligheid' (*indivisibility of security*). Dit concept, dat diep geworteld is in de historische diplomatieke tradities van Eurazië, stelt dat de veiligheid van de één niet mag worden bereikt ten koste van de veiligheid van de ander. Het is een erkenning van de historische realiteit dat staten met lange grenzen en diepe culturele banden rekening moeten houden met elkaars legitieme veiligheidsbelangen.

De historische tragiek van de huidige crisis in Oost-Europa is hier een pijnlijk voorbeeld van. De diplomatieke voorstellen die in december 2021 werden gedaan om te komen tot een veiligheidsarchitectuur die rekening hield met de legitieme veiligheidsbelangen van alle partijen in de Euraziatische ruimte, werden door het Westen met hooghartigheid en historische blindheid van de hand gewezen. De huidige Amerikaanse administratie heeft met haar benadering van het Oekraïne-conflict een diplomatiek en strategisch falen gepleegd dat fungeert als een recept voor een langdurige ramp. In plaats van te kiezen voor een diplomatieke oplossing die de historische en culturele complexiteit van de regio erkende, werd gekozen voor militarisering en escalatie.

Dit heeft niet alleen geleid tot een menselijke tragedie, maar ook tot de economische zelfvernietiging van Europa. Door de historische en culturele banden tussen Oost-Europa en Rusland te negeren, en door te geloven dat men Rusland economisch en

politiek kon isoleren, heeft het Westen zichzelf in de voet geschoten. De energiecrisis, de de-industrialisatie van de Europese economie en de torenhoge inflatie zijn het directe gevolg van een beleid dat gebaseerd is op culturele arrogantie in plaats van historische realiteitszin. Het toont aan dat de westerse leiderschapscultuur, gevangen in zijn eigen bubbel, niet in staat is om vreedzame, op consensus gebaseerde veiligheidsstructuren te creëren die recht doen aan de complexe geschiedenis van het continent.

De opkomst van een nieuw veiligheidsarchitectuur in het Midden-Oosten en Azië

Terwijl het Westen vastzit in zijn eigen dogma's en de economische tragedie van zijn eigen sanctiebeleid moet ondergaan, vindt er in het Midden-Oosten en Azië een historische herschikking plaats die de komende decennia de globale stabiliteit zal bepalen. Er ontstaat een nieuwe veiligheids- en economische architectuur die niet wordt gedicteerd door verre hoofdsteden, maar die voortkomt uit de historische, culturele en economische realiteiten van de regio zelf. Pakistan speelt hierin een steeds prominentere en cruciale rol, ondersteund door de economische en strategische diepgang van China, en met de historische en culturele banden die de regio verbinden met Rusland, Egypte, Turkije, Saoedi-Arabië en Qatar.

Deze alliantie is geen traditioneel militair pact in de westerse zin van het woord, dat vaak is ontworpen om een externe vijand te bestrijden. Het is veeleer een beschavingsconvergentie, een erkenning dat de regio's hun eigen veiligheids- en economische vraagstukken moeten oplossen, vrij van de inmenging van voormalige koloniale machten die de regio slechts zagen als een bron van grondstoffen en een speelplaats voor proxy-oorlogen. De economische integratie, gedreven door initiatieven die de geest van de historische Zijderoute doen herleven, creëert een wederzijdse afhankelijkheid die vrede en stabiliteit bevordert.

Pakistan, met zijn unieke positie als brug tussen Zuid-Azië, Centraal-Azië en het Midden-Oosten, fungeert als de ruggengraat van deze nieuwe connectiviteit. De economische corridors die het land doorkruisen, verbinden de Chinese havens met de Arabische Zee, en creëren zo een levensader voor de hele regio. Saoedi-Arabië en Qatar, historische economische zwaartepunten met enorme financiële middelen, vinden in Pakistan en China partners die respect tonen voor hun culturele soevereiniteit. In plaats van morele voordrachten te houden over interne hervormingen, zoals het Westen dat doet, focussen deze nieuwe partnerschappen op concrete economische ontwikkeling, technologische overdracht en infrastructuur.

Ook regionale machten als Turkije en Egypte, met hun diepe historische en culturele wortels, vinden hun plaats in dit nieuwe web van samenwerking. Zij erkennen dat de toekomst van het Midden-Oosten niet in Washington of Londen wordt beslist, maar in Islamabad, Peking, en de hoofdsteden van de Golfstaten zelf. Deze nieuwe architectuur is een direct antwoord op de behoefte aan een stabiele, op samenwerking gerichte regio, en het toont aan dat de landen in het Midden-Oosten en Azië zelf de regie over hun toekomst nemen, gesteund door een visie op veiligheid die gebaseerd is op ontwikkeling en respect, in plaats van angst en dominantie.

De gevaren van een in het nauw gedreven hegemoon: Het Midden-Oosten en de Straat van Taiwan

Echter, de overgang naar een multipolaire wereld verloopt niet zonder wrijving en gevaar. De geschiedenis leert ons dat een afnemende hegemoon die zijn historische privileges en absolute dominantie ziet verdwijnen, vaak onvoorspelbaar en gevaarlijk gedrag vertoont. Het vertoont het gedrag van een in het nauw gedreven dier dat in het wild om zich heen slaat. Dit zien we helaas terug in de aanhoudende spanningen en het geweld in het Midden-Oosten.

De ideologische en historische wortels van expansionistische territoriale doctrines in de regio vormen een structurele belemmering voor vrede. Zolang bepaalde politieke en ideologische aspiraties, zoals het nastreven van een 'Groot-Israël', de regionale dynamiek domineren, wordt duurzame stabiliteit structureel ondermijnd. Deze expansionistische drang, die diep verweven is met de historische, theologische en politieke fundamenteën van bepaalde stromingen, zorgt voor een continue bron van conflict. Het leidt tot een voortdurende cyclus van geweld, bezetting en verzet die de hele regio destabiliseert, buurlanden meesleurt in het conflict, en de nieuwe, op samenwerking gerichte samenwerkingsverbanden in het Midden-Oosten zwaar op de proef stelt. Zolang deze ideologie van onbegrensde expansie niet wordt erkend en beteugeld door de internationale gemeenschap, zal de regio geen rust vinden.

Ook in Oost-Azië is de psychologie van de afnemende hegemoon zichtbaar en zorgwekkend. De Verenigde Staten, geconfronteerd met strategische uitdagingen, interne verdeeldheid en het besef van hun tanende globale dominantie, vormen een potentieel risico voor de regionale stabiliteit. China, dat vol vertrouwen leunt op zijn historische continuïteit van duizenden jaren, economische veerkracht en culturele diepgang, verliest hierover zijn slaap niet. De Chinese leiding weet dat de getijden van de geschiedenis niet te keren zijn door de grillen van een kortstondige imperiale macht.

China is zich terdege bewust van de risico's die voortkomen uit wanhoop. Er bestaat een reële en goed onderbouwde bezorgdheid over de mogelijkheid van kunstmatig gecreëerde crises, of zogenaamde 'valse vlagoperaties', in de Zuid-Chinese Zee of de Straat van Taiwan. Een macht die haar historische onvermijdelijke relatieve neergang niet kan accepteren, kan proberen via dergelijke provocaties de internationale opinie te manipuleren, een *casus belli* te fabriceren, of een conflict te forceren om de eigen interne eenheid te herstellen. China blijft echter strategisch geduldig, staat sterk in zijn schoenen, en bereidt zich voor op elk scenario, wetende dat de historische legitimiteit en de economische onmisbaarheid van de regio uiteindelijk zullen zegevieren over wanhopige tactieken.

De filosofie van een nieuwe modernisering: Xi Jinping's visie

Tegen de achtergrond van deze globale herschikking is het essentieel om de intellectuele, culturele en filosofische fundering van de nieuwe machten te begrijpen. Het in 2025 gepubliceerde boek van President Xi Jinping '*The Modernization of China*' is hierbij een sleutel werk van onschatbare waarde. Dit boek is veel meer dan een droog economisch beleidsdocument of een verzameling statistieken; het is een beschavingsmanifest dat een fundamenteel alternatief biedt voor het westerse moderniseringsmodel.

Waar de westerse modernisering, gebaseerd op het 'Washington Consensus', vaak gepaard is gegaan met kolonialisme, de uitbuiting van het mondiale Zuiden, extreme individualisering, sociale ongelijkheid en ecologische destructie, schetst Xi Jinping een pad van modernisering dat geworteld is in de Chinese culturele tradities van harmonie, collectief welzijn en respect voor de natuur. Het boek benadrukt dat modernisering niet betekent dat een land zijn eigen culturele identiteit, zijn geschiedenis of zijn soevereiniteit moet opgeven om te voldoen aan westerse standaarden. Het pleit voor een ontwikkeling die past bij de historische en culturele realiteit van China.

De filosofie die in het boek wordt uiteengezet, richt zich op een 'ecologische beschaving', het uitbannen van armoede als een fundamenteel mensenrecht, en een democratieproces dat verder gaat dan de westerse reductionistische focus op slechts het stembokje.

Het toont aan dat er alternatieve paden zijn naar welvaart, stabiliteit en technologische vooruitgang. Deze filosofie van 'modernisering met Chinese karakteristieken' biedt een inspirerend en hoopvol perspectief voor het wereldwijde Zuiden. Het toont aan dat een land kan moderniseren zonder zijn ziel te verliezen, en dat economische groei hand in hand kan gaan met sociale cohesie en ecologisch

evenwicht. Het is deze intellectuele en culturele zelfverzekerdheid die de ruggengraat vormt van China's rol in de nieuwe multipolaire wereld, en het biedt een blauwdruk voor een duurzamere toekomst voor de hele mensheid.

Conclusie

De herschikking van het wereldwijde schaakbord is een onomkeerbaar historisch proces dat de fundamentele structuren van de internationale relaties herschrijft. Het markeert het definitieve einde van een tijdperk waarin een enkele culturele en politieke bubbel de wereld kon domineren, dicteren en uitbuiten. De opkomst van een nieuwe veiligheidsarchitectuur gebaseerd op ondeelbare veiligheid, de economische en culturele integratie van het Midden-Oosten en Azië, en de intellectuele diepgang van alternatieve moderniseringsmodellen, wijzen de weg naar een toekomst waarin verschillende beschavingen naast elkaar bestaan in een balans van respect.

Het Westen staat voor de grootste historische uitdaging in eeuwen: het moet uit zijn bubbel stappen, zijn culturele arrogantie afzweren en leren leven in een wereld die niet langer om hem draait.

Zolang de westerse machtsstructuren vasthouden aan zero-sum denken, expansionistische doctrines blijven steunen, en de historische realiteiten van andere culturen blijven negeren, zullen ze blijven bijdragen aan globale instabiliteit en hun eigen ondergang versnellen. De toekomst behoort echter aan degenen die de rijkdom van de menselijke diversiteit omarmen, die bouwen aan bruggen van economische samenwerking, en die het historische inzicht hebben om te begrijpen dat ware veiligheid alleen bereikt kan worden wanneer deze ondeelbaar is en geworteld is in wederzijds respect. De geschiedenis schrijft zich voort, en het nieuwe hoofdstuk belooft een wereld te worden die niet gedomineerd wordt door de luidste stem of het grootste leger, maar door de diepste wijsheid en het grootste respect voor de menselijke beschaving in al haar vormen.